

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA ROMANYA CEPHESİ VE GANİMETLER MESELESİ*

Mustafa ÇABUK

Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye

cabukm@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0001-5560-8193

Burak BAYAZIT

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye

burakwxy@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0194-8218

Makale Geliş Tarihi: 20/05/2022

Makale Kabul Tarihi: 02/06/2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Çabuk, M. ve Bayazıt, B. (2022). Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya Cephesi ve ganimetler meselesi. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(49), 411-420.

Öz

Birinci Dünya Savaşı'na Romanya İtilaf Devletleri safında dahil oldu. Böylece Romanya Cephesi açıldı. Cephe açıldıktan sonra ise İttifak Devletleri birliklerini Romanya'ya gönderdi. İlk taarruza geçen Romanya olsa bile çok geçmeden İttifak Devletleri kısa sürede cephede üstünlüğü sağladı. Romanya ordusu kuzeye Seret Nehri'ne, günümüzdeki Moldova sınırına doğru çekilmeye başladı. Bunun sonucunda topraklarının çoğunluğu İttifak Devletlerinin kontrolüne geçti.

Romanya'da hâkimiyet İttifak Devletlerine geçince hem Romanya ordusunun geri çekilirken bıraktıkları hem de ülke yönetilirken bazı malzemeler İttifak Devletlerince ganimet olarak paylaşıldı. Osmanlı Devleti de ganimetler elde etmiş ve bunları yurda göndermiştir. Ülke ihtiyacının ufak bir kısmı karşılanmış ve cephelerde malzemeler kullanılmıştır. Romanya kendi savaşını kaybetse bile üyesi olduğu İtilaf Devletleri Birinci Dünya Savaşı'nı kazanınca ülkeye gönderilen malzemelerin bazılarını geri talep etmiştir. Sonuç itibari ile bir komisyon oluşturulmuş ve bazı malzemeleri geri almışlardır.

Türk askerlerinin Romanya'daki faaliyetleri, ganimetlerin elde edilmesi ve gönderilme süreçleri, bu makalede Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya Cephesinde yaşananlar, arşiv kaynakları ve diğer telif eserler incelenerek araştırılmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Birinci Dünya Savaşı, Romanya Cephesi, Osmanlı, Ganimet.

* - Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

- Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan edilmemektedir.

THE ROMANIAN FRONT IN THE FIRST WORLD WAR AND THE QUESTION OF THE LOOTS

Abstract

Romania joined the Allied Powers in the First World War. Thus, the Romanian Front was opened. When the front was opened, the Central Powers sent their troops to Romania. Although Romania was the first to attack, the Central Powers soon gained the upper hand on the front. The Romanian army began to retreat north towards the Seret River, the present-day Moldovan border. As a result, most of its territory fell into the Central Powers' hands.

When the dominance in Romania passed into the hands of the Central Powers, some of the seized materials along with the materials left by the Romanian army during the retreat were shared as booty by the Central Powers. The Ottoman State also obtained booty and sent them home. A small part of the country's needs were met. The materials found as loot were used on the facades. Even if Romania lost its own war, when the Allied Powers, of which it was a member, won the First World War, it demanded back some of the materials sent to the country. As a result, a commission was established and they took back some materials.

In this article, The activities of Turkish soldiers in Romania, the process of obtaining and sending the booty, what happened in the Romanian Front in the First World War were examined and tried to be researched by using archival sources and other copyrighted works.

Keywords: *First World War, Romanian Front, Ottoman, Loot.*

1. Giriş

Ganimet kelimesinin anlamı İslâm hukukuna göre Müslümanların savaş ile Gayri Müslimlerden aldığı her türlü malı kapsamaktadır. Belgelerde çoğunlukla kullanılan *Ganâim* kelimesi olup ganimetin çoğuludur. (Erkal, 1996, 351). Kısaca düşmandan ele geçirilenlere ganimet denilmektedir.

Romanya, Birinci Dünya Savaşı başladığında ilk olarak tarafsız kalarak hem İttifak Devletleri ile hem de İtilaf Devletleriyle görüşmeler gerçekleştirip diplomatik faaliyetlerini sürdürdü. Romanya'nın amacı kendisine ait olmayan ve ülke sınırlarına katmak istediği toprakları ülkesine dahil etmeyi ve bunların verilmesini şart olarak sundu. İki yıl boyunca iki taraf ile görüşerek diplomasisini yürüttü ve en sonunda İtilaf Devletlerinin kendisine vaat ettiği teklifi daha uygun bularak kabul etti. İtilaf Devletleri ile antlaşma yaparak 27 Ağustos 1916 tarihinde İttifak Devletlerine savaş ilan etti (Gümüş, 2017, 70-72).

Romanya'nın Birinci Dünya Savaşı'na girişi ile İttifak Devletleri için Romanya Cephesi açıldı. İlk taarruza geçen taraf Romanya oldu. Avusturya-Macaristan'a karşı harekât başlattılar. Müttefik devletler Romanya'nın Avusturya-Macaristan'a savaş ilanına karşılık çok beklemeden harekete geçerek Romanya'ya karşı savaş ilan ettiler. Osmanlı Devleti, müttefiklerini takip ederek savaş ilanını 30 Ağustos 1916 tarihinde duyurdu. Böylece resmen Osmanlı Devleti Romanya'ya savaş ilan etmiş oldu (Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2013, 41-42). Osmanlı Devleti sadece Romanya'ya savaş ilan etmekle kalmadı. Ayrıca müttefiklerine destek vermek için Romanya Cephesi'ne kuvvet gönderdi. Böylece Osmanlı Devleti, birliklerinin sevki ile Türk askerleri Romanya'ya giderek orada çeşitli faaliyetlerde bulundu. Türk askerleri Romanya'da yönetimde söz sahibi oldular ve savaş süresince idari görevlerde bulundular.

2. Romanya Cephesi Harekâtı

İttifak Devletleri Romanya'nın başlattığı taarruz harekâtını engellemek ve savaşı Romanya sınırları içerisine taşımak için harekete geçti. Ortak ordu oluşturup karşı taarruz hazırlıklarına başladılar. Romanya Cephesi'nde bulunacak müttefik birliklerinin sorumluluğu için ise General Falkenhayn görevlendirildi. Ayrıca güneyden taarruza geçecek kuvvetlerin komutanlığına Mackensen getirildi. Müttefik devletleri birliklerinin katılımı ile Mackensen Ordusu adı verilen ordu karargâhı merkezi Sofya olmak üzere oluşturuldu (Metin, 2017, 256). Osmanlı Devleti de Romanya Cephesi'nde müttefikler ile beraber düşmana karşı savaşmak ve cepheye destek vermek amacıyla harekete geçerek birlik gönderme kararı aldı. Hemen ardından Güney Cephesi'nden taarruza katılacak Türk kuvveti olarak 6. Kolordu görevlendirildi (BOA., MV., 244/90).

6. Kolordunun Komutanlığını Mustafa Hilmi Paşa yapacaktı. Kolordu bünyesinde ilk olarak 15. ve 25. Tümenler vardı. Tümenlerin içerisinde üçer tane piyade alayı mevcuttu ve ayrıca her tümende birer topçu alayı yer alıyordu. 15. Tümen içerisinde 38., 45. ve 56. Alaylar görev yapacaklardı. 25. Tümen ise 59., 74. ve 75. Alaylar bulunacaktı. Romanya Cephesi için kolordu oluşturulduğu sırada içerisinde ilk görev yapanlar 15. ve 25. Tümenler olur iken daha sonra Türk askerleri Romanya'da savaştığı sırada 26. Tümen de gönderildi. Kasım ayında cephe hattına sevki yapılan 26. Tümenin içerisinde 73., 76. ve 78. Alaylar bulunmaktaydı. Birlikler hazırlıklarını tamamladıktan sonra hemen cepheye gönderilmesi kararı verildi. İlk işlemlerini tamamlayan birlik olan 75. Alayın 1 Eylül 1916 tarihinde nakline başlandı. Diğer birlikler de aynı suretle hazırlıklarını tamamlayıp tren yolu ile Edirne'den hareket ederek Bulgaristan üzerinden cepheye parça parça nakledildi. 6. Kolordu Karargâhı ile 25. Tümenin cephe hattına varışları 19 Eylülde, 15. Tümenin varışı ise 6 Ekim 1916 tarihinde tamamlandı (Fidan, 2005, 74-75).

28 Temmuz tarihinde Plest'te toplanan İttifak Devletleri Romanya konusunu görüşmüşlerdi. Romanya'nın savaşa girmesi durumunda atacakları adımları ve yapılacak planlar konuşulmuştu. Yapılan planlamaya göre Alman ve Avusturya-Macaristan birlikleri kuzeyden taarruza geçecekler güneyden ise Bulgar ve Türk birliklerini bünyesinde barındıran müttefik kuvvetler Dobruca'ya taarruz başlatacaklardı. Dobruca taarruzu sırasında Türk kuvvetlerinin Bulgar 3. Ordu bünyesinde görev yapması kararı alındı. Birlikler cepheye gelir gelmez ise muharebe hattına dahil edildi. Dobruca harekâtının başlatılabilmesi için ise öncelikle Tutrakan ve Silistre bölgelerinin ele geçirilmesi lazımdı. 6. Kolordunun karargâhının henüz cephe hattına gelmediği halde müttefik kuvvetler içerisinde mücadele eden Türk birliklerinin desteklediği harekât ile kritik yer olan bu kısımlar müttefiklerce ele geçirildi. Böylece artık plana göre Dobruca harekâtı Eylül ayında başlıyordu (Genç, 2017, 15-16).

Eylül ayının ortalarında Dobruca taarruzu başladı. Müttefik kuvvetler bünyesinde muharebeye Türk birlikleri dahil edilerek düşman kuvvetlerini ilk olarak Güney Dobruca'dan daha sonra ise Kuzey Dobruca'dan geri çekilmelerini sağlamak gerekiyordu. İlk yapılan mücadelede düşman kuvvetleri direniş gösterebilirler bile ilk hatlar ele geçirildi. Amuzaca Muharebelerinde Türk birlikleri başarı gösterip düşmanın geri çekilmesini sağladı. Buna karşılıklı zayıflık da fazlaydı. İkinci Amuzaca Muharebesi sonucunda Türk kuvvetlerinin kaybı 56. Alay Komutanı dahil 812 şehit, 2893 yaralı ve 960 kayıptı. Bu dönemlerde cephe hattına henüz gelebilmiş olan 6. Kolordu Komutanı Mustafa Hilmi Paşa beklemeden Ekim ayının ilk haftası Türk birliklerinin sorumluluğunu üstüne aldı (Fidan, 2005, 76-77).

Ekim ayı ortalarına doğru düşmana karşı ileri harekât sürdürülmekteydi. Düşman birlikleri direniş gösteriyorlardı. Ayın ortalarına kadar iki taraf kesin bir üstünlük kuramadı. 19-22 Ekim tarihleri arasında Gobadin hattında düşman birlikleri yenildiler. Düşman Güney

Dobruca'dan kuzeye doğru geri çekiliyordu. 6. Kolordu Güney Dobruca harekâtı sırasında büyük gayretler gösterip başarıya katkı sağladı. Bunun karşılığında hem Padişah hem de Alman İmparatoru tarafından takdir edildiler. Mackensen bu dönemlerde Tuna ordusunu oluşturma kararı aldı. Oluşturulma nedeni ise güneyden gelecek bir ordu ile kuzeyde bulunan müttefik ordularının beraber harekât gerçekleştirerek Bükreş'e doğru ilerlemesini sağlamaktı. Ordu hazırlık içerisinde iken 3. Bulgar Ordusundan birlik göndermesi istenerek yeni orduya dahil edilmesi talep edildi. Tuna nehrini geçme işlemlerine başlandı. Bu dönemlerde Güney Dobruca harekâtı tamamlanarak Kuzey Dobruca harekâtına geçilmesi için çalışmalar yapıldı (Genç, 2017, 19-20).

Kuzey Dobruca'ya yönelik harekât Kasım ayında başladı. 6. Kolorduyu, 3. Ordu Komutanı ilk hatta görevlendirme kararı alındı. Düşman Güney Dobruca'ya yönelik müttefik kuvvetlere karşı taarruz başlattı ama çok sürmeden engellendi. Kasım ayında ayrıca cephe hattına gelen 26. Tümen de Mackensen emrindeki Tuna ordusu bünyesine dahil edildi. Tuna ordusu nehri geçerek karşı tarafa nakillerini tamamladı. Aralık ayında Dobruca ileri taarruzu sürdürüldü. Bu harekât sırasında Türk birlikleri çok fazla kayıp verdiler. 2000 civarı zayıtı vardı. Düşman birlikleri artık Kuzey Dobruca'da daha fazla dayanamayacağını anlayınca geri çekilmeye karar verdi. Kuzeydeki son düşman kuvvetleri, müttefik kuvvetler tarafından yapılan taarruz ile Kuzey Dobruca'dan çıkarıldı. Böylece 5 Ocak 1917 tarihinde Kuzey Dobruca'nın kontrolü İttifak Devletlerine geçti. Artık Dobruca harekâtı tamamlanmıştı (Fidan, 2005, 79-80).

Tuna Nehri'ni geçen Tuna Ordusu ile 26. Tümen Bükreş'e doğru ilerlemeye başladılar. Düşmanın daha fazla karşı taarruz gerçekleştirecek gücü olmadığından ve yapılan muharebeler neticesi ile direnci kırıldığından bir kaç muharebe ile geri çekilmeye başladı. Bükreş'i savunma tedbirleri almadan terk ettiler. Bunu anlayan Mackensen yürüyüşünü devam ettirdi. Düşman birliklerinin çoktan şehri terk etmesinden dolayı büyük bir ordunun şehre girmesinin gerekli olmadığını düşünerek yanında sadece 100 kişilik bir grup ile 6 Aralık günü Bükreş'e girdi. Bükreş ele geçirilmesi ile beraber bir giriş töreni düzenlendi. Tören için 26. Tümen'den de birlik göndermesi istendi (Güleç, 1967, 130-131).

Ocak ayında tamamlanan Dobruca Harekâtı sırasında yer alan 6. Kolordu'ya emir gönderilerek Tuna Ordusu bünyesine dahil edilme kararı alındı. Kuzeye doğru çekilen düşmana yönelik takip harekâtı başladı. 26. Tümen kolorduya bağlandı ve 6. Kolordu gerçekleştirilen harekât içerisinde yer aldı. Düşman birliklerinin geri çekilmeleri Seret Nehri'ne kadar sürdü. Günümüzdeki Moldova sınırına kadar çekilen düşman Seret Nehri civarında hat oluşturdu. Müttefik kuvvetler burada düşmana taarruzlar gerçekleştirdi. Fakat netice alınamadı. Aynı şekilde karşı taraf da karşı taarruz gerçekleştirdi, fakat sonuçsuz kaldı. Nisan 1917 tarihinde artık Seret Nehri iki taraf arasında mevzi harbine dönüştü. İki taraf da burada kaldı (Genç, 2017, 26-29).

3. Romanya Osmanlı Askeri Valiliği

Romanya topraklarının çoğunu kaybederek Seret Nehri'ne çekildi. Bükreş'in kontrolü İttifak Devletlerine geçti. Osmanlı Devleti, Romanya Cephesi'nde bir kolordu ve bünyesine bağlı birliklerle savaşta yer almıştı. İttifak Devletleri Romanya'da ortak idareler oluşturma düşüncesi içerisinde girdi. Osmanlı Devleti de ülkenin yönetiminde görev almak için çalışmalarına başladı. Osmanlı Devleti, Bükreş'in alınmasından çok kısa bir süre sonra Romanya Osmanlı Askeri Valiliğinin kurulması için harekete geçti. Osmanlı Devleti tarafından kısa zamanda valilik kadrosu teşkil edildi ve Meclis-i Vükelâ tarafından onaylandı. Valilik kadrosunda yer alan isimlerden beklemeden Romanya'ya hareket etmeleri istendi (BOA., MV., 206/3; BOA, BEO., 4455/334087).

Romanya İdare-i Askeriyesi olarak nitelendirilen Romanya Osmanlı Askeri Valiliği için Vali olması amacıyla görevlendirilen kişi ise Osman Nizami (Doğancı) Paşa idi. Kendisi Roma Sefaretinde görev icra etmiş, Berlin Sefirliği yapmıştı. I. Balkan Savaşları sonucu yapılan görüşmelerde yer almıştı. Nâfia Nazırlığı da yapmış olan Osman Nizami Paşa, Birinci Dünya Savaşı başlamadan emekli edilmesine rağmen savaş başladıktan sonra tekrar göreve çağırıldı. Kariyeri boyunca hem askeri hem de diplomatik tecrübeleri bulunan Nizami Paşa, Romanya Cephesi'nde kontrol sağlanması ve valilik oluşturulması için Romanya Osmanlı Askeri Valiliğine 9 Ocak 1917 tarihinde vali olarak atandı (Turan, 2021).

Valiliğin, Kurmay Başkanlığına ise Kurmay Subay Albay Ahmet Tefvik Bey görevlendirildi. Valilik kendi içerisinde idari bölümlere ayrıldı ve yönetimde aksaklık çıkmaması için çalışıldı. Bünyesinde Askeri Yönetim, Savaş ve Silah Malzemeleri, Ekonomi, Ulaştırma ve Posta Hizmetleri gibi şubeleri olan valiliğin, ayrıca yan kuruluşları bulunmaktaydı. Valilik Bükreş'te ve ülkenin çeşitli yerlerinde faaliyetlerini sürdürdü. Bükreş'te hizmetlerini en iyi şekilde gerçekleştirebilmek için çeşitli binaları bünyesine tahsis edip kullandı. Romanya Osmanlı Askeri Valiliği faaliyetleri sırasında sert bir otorite yerine sorunlara çözüm arayan ve halk ile diyalog içerisinde olan bir yönetim uyguladı (Çevik ve Yılmazpehlivan, 2018, 169-170).

Valilik göçmen olan kişiler ve aileleri ile bizzat ilgilenip Adakale'de yaşayan insanların sorunlarını giderdi. İnsanların gerek duyduğu ihtiyaçları mümkün olan imkânlar ile gidermeye çabaladı. Bükreş şehrinin dışında idarede herhangi bir sorun yaşanmaması ve gerekli hizmetler ile ulaşımın sağlanması amaçlı mevki komutanlıkları ve ulaştırma merkezleri oluşturuldu. Bükreş'te sağlık hizmetleri için hastane, subay ve asker evleri, sinema, ihtiyacı olan insanlar için aşevleri gibi hizmetleri oldu. Osmanlı askerlerinin Romanya'daki faaliyetlerinden biri de Romanya ordusunun geride bıraktığı malzemeler ile çeşitli ganimetlerin ülkeye gönderilmesiydi (Çetin, 2016, 546).

4. Romanya Cephesi Ganimetleri

İttifak Devletleri Romanya Cephesi'nde savaşı kazandı. Düşman kuvvetleri kuzeye çekildi. Romanya topraklarının çoğunluğunun kontrolü İttifak Devletlerindeydi. Savaş sırasında ele geçirilen ganimetlerin durumunu konuşmak için Berlin'de Harbiye Nazırı Vekilleri bir araya gelerek nasıl süreç izleneceği ve bölüştürme işleminin nasıl yapılacağını görüştüler. Birinci Dünya Savaşı, devletlerin ekonomilerine ağır bir yük getirmişti. Bu nedenle gerekli olan malzemelerin bir kısmını Romanya'dan karşılamaya yöneldiler. Toplantı sonrası heyet oluşturulması kararı alındı. İttifak Devletlerinin temsilcilerinin yer aldığı heyetin başkanlığına bir Alman general getirildi. Ele geçirilenlerin dağıtımı için yedi şube oluşturma kararı verildi. İttifak Devletlerinin harekete geçiş süreci ise Bükreş'in alınmasından sonra başladı. Almanlar, Romanya'da ele geçirdiklerine "Tekâlif-i Harbiye" adını vererek el koymaktaydı. Ganimetlerin ele geçirilmesi sırasında ilk sırada yer alıyorlardı. Ardından Avusturya-Macaristan ve sonrasında ise Bulgaristan ile Osmanlı Devleti geliyordu. Ülkeler böylece orduları için gerekli olan bir kısım malzemeleri alıp kullanmak amacıyla faaliyetlere başladılar (Çetin, 2020, 171).

Romanya Cephesi'nde Osmanlı Devleti'nin ganimetleri ilk olarak ele geçirme süreci Rumen ordusunun geri çekilmesiyle başladı. Türk birliklerinin cephede Romanya ordusundan ele geçirdikleri ve toplanılan ganimetlerin İstanbul'a sevki için teşebbüslerde bulunuldu (BOA., HR.SFR.04., 29/66).

Ocak 1917 tarihinin ilk günlerinde Romanya'nın güneyinde bulunan Giurgiu şehrine ganimetlerin nakline başlanarak İstanbul'a gönderilmesi için toplanıldı. Yılın ilk günlerinde adı geçen ganimetlere bakıldığında 47 top, 19 toparlak, 189 top cephaneye arabası, makineli tüfek, 660 makineli tüfek cephaneye sandığı, 5100 Romanya ve 1000 Osmanlı ve Rus tüfekleri, 76 piyade

cephane arabası, 15 hayvan, 2 otomobil, 50 bomba sandığı, kürek, tel makası, kazma gibi çeşitli malzemeler bulunmaktaydı (BOA., HR.SFR.04., 29/64). Ocak ayının ortalarında tekrar yazışmalar gerçekleştirildi ve ganimetler hakkında bilgi verilip vagon talep edildi. Bu zaman zarfında bazı ufak değişiklikler oldu ve İstanbul'a bir an evvel nakilleri istendi (BOA., HR.SFR.04., 29/76).

Ocak ayının ilk haftasında bir diğer bölgeden gönderilen yazıda ise vagon talebi vardı. Yazıda Mecidiye'den İstanbul'a nakil olunacak eşyalar için 3 vagona ihtiyaç olduğu bildirildi. Gelen cevapta ise Mecidiye, Dobriç ve Rusçuk'dan, İstanbul'a nakil edilecek pek çok eşya ve malzemenin bulunduğu istişare yapılarak vagon tedarik edilmesinden sonra süratle İstanbul'a gönderileceği belirtildi (BOA., HR.SFR.04., 29/69).

Romanya Osmanlı Askeri Valiliği oluşturulduktan sonra Romanya'ya görevli isimlerin gelmesi ile örgütlenme çalışması içerisine girildi. Valilik şubelerinden biri olan Silah ve Malzeme Şubesi sürece dahil olarak ganimetlerin değerlendirilmesi için çalışmalar yaptı (Çevik ve Yılmazpehlivan, 2018, 170). Bölgeye gönderilen bir yazıda, Romanya'daki çeşitli eşyalar ve ganimetlerin nakli ve idaresinin Romanya Osmanlı Askeri Valisi Osman Nizami Paşa'nın idaresi ve mesuliyeti dahilinde olduğundan Rusçuk ve Zıştovi'de görevlendirilecek memurlar ile istikametlerdeki nakliyatlar hakkında Osman Nizami Paşa ile gerekli yazışma ve görüşmelerin yapılması istenmişti. Sorumluluk Osman Nizami Paşa dahilinde olacak ve nakiller böylece gerçekleşecekti (BOA., HR.SFR.04., 29/70).

Bir diğer belgede ise benzer bilgiler tekrar edilmişti. Ocak 1917 tarihinde Bulgaristan'ın kuzeyindeki Rusçuk'tan sevk edilen Romanya ganimetinin sevki ile nakliyatları hakkında Romanya Osmanlı Askeri Valisi Osman Nizami Paşa'nın sorumlu olduğu ve kendisine malumat verilmesi istendi (BOA., HR.SFR.04., 658/2).

Gündemde olan bir diğer mesele ise Osmanlı sınırına kadar olan taşıma işlemleri hakkındaydı. Romanya'dan gönderilecek olan erzak ve hububat trenlerinin ücreti konusunda bazen sorunlar ortaya çıksa bile aksaklıklar giderilmeye çalışıldı. Ganimet için gerekli vagonlar talep edildi. Mecidiye için 11 vagon istendi. Romanya'daki ordumuz tarafından ele geçirilen ganimetler Giurgiu'da toplanmaya devam edildi. Giurgiu'daki toplar ile cephane arabaları için 150 vagona ihtiyaç duyulmuştu. Zıştovi'den hububat sevki yapılmaktaydı. Tuna menzil teşkilatı ise Rusçuk ve Zıştovi nakilleri ile ilgilenerek İstanbul'a sevklerinin yapılması için çalıştı (BOA., HR.SFR.04., 29/74).

Ganimetlerin sevki sırasında sorunlar da çıkıyordu. Bulgar yetkililer ve gümrük memurları olmayacak bahaneler ile aksamalara neden oluyordu. Bahanelerden biri ise Bulgar vekâletince ordu menzil müfettişliğinden emir alınmadığıydı. Yazışmalar ve görüşmeler neticesinde durum halledilerek tekrar nakile başlandı (BOA., HR.SFR.04., 83/18). Yine de ara sıra aksamalar devam etti. Yazışmalarda bu durum dile getirilerek Bulgarların menfaati için Dobruca'da ve diğer yerlerde kanını esirgemeyen Türk askerlerine ait nakliyatlar konusunda daha az sorun çıkarılması Bulgar Başkumandanlığından istendi. Her hafta 40 vagon nakile izin verilmesinin bile yeterli olacağı belirtildi (BOA., HR.SFR.04., 29/82).

Romanya'dan sadece askeri ürünler gelmemiş, hububat ve fabrika makineleri gibi çeşitli malzemeler de gelmişti. Bazıları ise satın alma yoluna gidilerek elde edilmiş ve bunlar Osmanlı sanayisine dahil edilmişlerdi. Örnek olarak Osmanlı tarafından Krayova şehrinde bulunan dokuma fabrikasından satın alınan makineler İstanbul'a getirilip bir şirkete devredilmişti (Çetin, 2020, 173).

Romanya'dan getirilen malzemelerin sevki tren yolu ile İstanbul'a yapıldı. Osmanlı Devleti cephelerde bulunan birlikler için gerekli olan malzemeler olduğu vakit aynı güzergâh ile

Romanya ve Galiçya Cephesi'ne nakil tedarikinde bulundu. Rusçuk'a gelen malzemeler cephelere gönderildi (BOA., HR.SFR.04., 661/23).

Galiçya Cephesi'nde düşmandan ele geçirilen ganimetler de yurda gönderilmişti. Düşman topları ile tüfekleri gibi çeşitli malzemeler Galiçya'dan İstanbul'a getirilip Makriköy (Bakırköy) tren istasyonuna indirildi. Buradan ise silah ve cephane depolarına nakilleri yapılarak işlemler tamamlandı (Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2013, 178). Gerek olduğunda kullanılmak üzere gelen malzemeler depolara konuldu.

Yurda ve diğer cephelere gönderilen ganimetlere bakıldığında 64 adet top ve yüzlerce top mermisi, 800 cephane arabası, 70 bin silah, 20 milyon mermi ve diğer askeri malzemeler, 11 fabrika ve demir ile ham madde malzemeleri, 132 bin ton yiyecek, özellikle Romanya, Osmanlı Devleti açısından hububat için önemliydi. Romanya'dan hububat nakilleri gerçekleşti. 5.500 civarı at, öküz gibi hayvanların sevkleri yapıldı (Çetin, 2016, 546).

Romanya'dan sadece Osmanlı Devleti sınırları içerisinde malzeme gönderilmedi. Ayrıca Türk askerlerinin sınırları dışında müttefiklerine yardım için savaştığı bir diğer Avrupa Cephesi olan Makedonya Cephesi'ne de hayvanlar gönderildi. 20. Türk Kolordusunun Makedonya Cephesi'ne sevkleri yapıldıktan sonra Drama'ya geldiğinde hayvan ihtiyacı oluştu. Önceleri ihtiyaçlar bölgeden karşılanmaya çalışıldı. Daha sonra Romanya Giurgiu'dan ilk olarak 230 beygirin Rusçuk'a getirilmesi ve oradan da Drama'ya gönderilmesi düşünüldü (BOA., HR.SFR.04., 657/80; BOA.,HR.SFR.04., 658/46).

Romanya Birinci Dünya Savaşında savaşta yenilmesine rağmen İtilaf Devletleri grubu içerisinde yer aldığı için Birinci Dünya Savaşı sonucunda kazananlar grubuna dahil oldu. Mütareke sonrasında İtilaf Devletleri vasıtası ile Osmanlı Devleti'nden işgal zamanında ülkeye getirilen malzemelerin bazılarının iadesini talep etti. Osmanlı Devleti ile Romanya ortak bir komisyon oluşturup gerekli incelemeler yapıldıktan sonra bazı malzemelerin iadesi yapıldı (Çetin, 2020, 174).

5. Sonuç

Birinci Dünya Savaşı başladığı vakit Romanya tarafsızlığı seçti. Uzun bir süre konumunu koruyup her iki tarafa yönelik diplomatik faaliyetlerini yürüttü. Hem istediği toprakların kendisine verileceğinin kabulü hem de artık artan baskılar sonucu daha fazla tarafsızlığını koruyamadı. Birinci Dünya Savaşı'na Romanya, İtilaf Devletleri grubu içerisinde dahil olarak savaşa katılarak İttifak güçlerine karşı taarruza geçti. Buna karşılık İttifak Devletleri bir plan dahilinde harekete geçip bir taarruz harekâtı düzenleme kararı aldı. İttifak Devletlerinin, Romanya'ya başlattığı ortak taarruz harekâtına Osmanlı Devleti de Türk birliklerini göndererek destek verdi. Romanya Cephesi savaşında Romanya ordusu, İttifak kuvvetlerine karşı başarısızlıklar yaşadı. İttifak Devletleri, Romanya'nın topraklarının çoğunu kaybederek kuzeye çekilmesi sonucu bu ülkede ortak bir yönetim kurdular. Bununla beraber ihtiyaçları olan bir kısım malzemeleri buradan tedarik ettiler. Osmanlı askerleri ise Romanya Cephesi'nde savaşarak düşman kuvvetlerinin yenilmesinde pay sahibi oldu. Böylece hem Romanya Ordusu çekilirken ganimetler elde etti, hem de ülke yönetiminde söz sahibi olarak Osmanlı Devleti için gerekli olan bir kısım malzemeleri Romanya'dan karşıladı.

Romanya Cephesi'nde savaş sırasında düşmandan ele geçirilen ganimetler toplanarak yurda gönderildi. Bazı askeri malzemeler diğer cephelelerde kullanılarak Osmanlı ordusunun bir kısım ihtiyacı karşılandı. Hububat ise savaşın getirdiği ekonomik sıkıntılar ile oluşan yiyecek piyasasını bir nebze de olsa rahatlatmıştı. Ayrıca, sanayi ürünleri ile fabrikaların ihtiyacı karşılanmaya çalışılarak üretime katkı sağlamak amaçlandı.

Savaş sonunda İtilaf Devletleri savaşı kazanınca Romanya da kazanlar grubuna dahil oldu. Mondros Mütarekesinden sonra, Romanya müttefik devletleri vasıtasıyla ülkesinden alınan bazı malzemelerin geri iadesini istedi. Osmanlı Devleti ile Romanya arasında bir komisyon oluşturularak bazılarının iadesi gerçekleştirildi.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA., MV., 244/90; BOA., MV., 206/3.

BOA., BEO., 4455/334087.

BOA., HR.SFR.04., 29/66.

BOA., HR.SFR.04., 29/64.

BOA., HR.SFR.04., 29/76.

BOA., HR.SFR.04., 29/69.

BOA., HR.SFR.04., 29/70.

BOA., HR.SFR.04., 658/2.

BOA., HR.SFR.04., 29/74.

BOA., HR.SFR.04., 83/18.

BOA., HR.SFR.04., 29/82.

BOA., HR.SFR.04., 661/23.

BOA., HR.SFR.04., 657/80.

BOA., HR.SFR.04., 658/46.

Yayınlanmış Arşiv Belgeleri

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2013). *Osmanlı belgelerinde Birinci Dünya Harbi II*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın Nu: 130, İstanbul.

Diğer Kaynak ve Eserler

Çetin, N. (2016). Romanya'nın Birinci Dünya Savaşı'na girişi ve Osmanlı Devleti'ne etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 536-551.

Çetin, N. (2020). I. Dünya Savaşı'nda Romanya'dan Türkiye'ye getirilen dokuma makinelerinin iadesi sorunu. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, (38), 167-187. <https://doi.org/10.26650/YTA2020-807616>

Çevik, Z., ve Yılmazpehlivan, E. (2018). Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya Osmanlı Askeri Valiliği. *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 162-175. <https://doi.org/10.21021/osmed.426053>

Erkal, M. (1996). *Ganimet*. Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA), Cilt 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 351-354.

Fidan, N. (2005). Birinci Dünya Savaşı'nda Türk-Bulgar ortak harekâtı (Romanya ve Makedonya Cephesi'ndeki Türk birlikleri). *XX. Yüzyılın İlk Yarısında Türk-Bulgar Askeri-Siyasi İlişkileri*, Ankara Genelkurmay Basım Evi, 71-93.

Genç, İ. (2017). Birinci Dünya Savaşı'nda 6'ncı Kolordunun Romanya Cephesi'ne gönderilmesi ve yapılan muharebeler. *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, 15(29), 1-37.

Güleç, F. (1967). *Birinci Dünya Harbi VII nci cilt Avrupa cephesleri 2 nci kısım (Romanya Cephesi)*. Ankara: Gnkur. Basımevi.

Gümüş, M. (2017). Birinci Dünya Harbinde Romanya'nın savaş diplomasisi. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 3(3), 62-76. <https://doi.org/10.21551/jhf.358807>

Metin, Ö. (2017). Stratejik açıdan I. Dünya Savaşı'nda Romanya. M. Okur, B. Güneş ve Ü. Köksal (Ed.), *I. Dünya Savaşı'nda Karadeniz ve Kafkasya askeri, siyasi ve sosyal gelişmeler* (s. 247-262). Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Turan, R. (2021, 7 Temmuz). *Osman Nizamî (Doğancı) Paşa (1856-1939)*. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/osman-nizami-doganci-pasa-1856-1939/>, Erişim: 27.01.2022.

Extended Abstract

Romania joined the Allied Powers in the First World War. Thus, the Romanian Front was opened and the Central Powers sent their troops to Romania. Although Romania was the first to attack, the Central Powers soon gained the upper hand on the front. The Romanian army began to retreat north towards the Seret River. As a result, most of its territory fell into the Central Powers' hands.

When the dominance in Romania passed into the hands of the Central Powers, some of the seized materials along with the materials left by the Romanian army during the retreat were shared as booty by the Central Powers.

The meaning of the word booty, according to Islamic law, includes all kinds of goods that Muslims take from non-Muslims through war. The word Ganâim was mostly used in archival documents. This word means the plural of booty. In short, what is captured from the enemy in wartime is called booty.

When the First World War began, Romania initially remained neutral and held talks with both the Allied Powers and the Central Powers. Romania continued its diplomatic activities. The aim of Romania was to include the lands that did not belong to it and to expand the borders of the country. He offered these lands to be given to him as a condition in order to participate in the war. For two years, he conducted his diplomacy by meeting with both sides. Romania finally accepted the offer promised by the Entente Powers, finding it more suitable. It declared war on the Central Powers on 27 August 1916 by signed a treaty with the Allies.

With Romania's entry into the First World War, the Romanian Front for the Central Powers was opened. Romania was the first to attack. They launched an operation against Austria-Hungary. In response to Romania's declaration of war on Austria-Hungary, the Central powers acted without delay and declared war on Romania. The Ottoman State, following its allies, announced the declaration of war on 30 August 1916. Thus, the Ottoman State officially declared war on Romania. The Ottoman State not only declared war on Romania but also sent forces to the Romanian Front to support his allies. Thus, the Ottoman State, with the dispatch of its troops, Turkish soldiers went to Romania and engaged in various activities there. Turkish soldiers took part in the administration in Romania and held administrative duties during the war.

When the First World War began, Romania first chose neutrality. He maintained his position for a long time and carried out diplomatic activities for both sides. He could no longer

maintain his neutrality as a result of both the acceptance that the lands he wanted would be given to him and the increasing pressure. In the First World War, Romania was included in the Allied Powers group and joined the war and attacked the Central Powers' forces. In response, the Central Powers decided to act according to a plan and organize an offensive operation against Romania. The Ottoman State supported the joint offensive operation launched by the Central Powers against Romania by sending Turkish troops. In the battle of the Romanian Front, the Romanian army suffered failures against the Central Powers' forces. The Central Powers established a joint administration in Romania as a result of losing most of its territory and withdrawing to the north. However, Central powers supplied some of the materials they needed from here. Ottoman soldiers, on the other hand, had a share in the defeat of the enemy forces by fighting on the Romanian Front. Thus, while the Romanian Army was withdrawing, he obtained spoils and took part in the administration of the country and met some of the materials necessary for the Ottoman Empire from Romania.

The booty captured from the enemy during the war on the Romanian Front was collected and sent to Turkey. Some of the captured military materials were used in the other fronts, and some of the needs of the Ottoman army were met. Grains, on the other hand, relieved the food market, which was formed due to the economic problems brought about by the war, to some extent. In addition, it was aimed to contribute to production by trying to meet the needs of industrial products and factories.

When the Allies won the war at the end of the war, Romania won the war as it was included in the Allied Powers group. After the Armistice of Mondros, Romania requested the return of some of the materials taken from its country through its allied states. A commission was established between the Ottoman State and Romania, and some of them were returned.